

Cijfers uit de registratie van beroepen in de gezondheidszorg

CIJFERS UIT DE REGISTRATIE VAN ERGOTHERAPEUTEN

Peiling 1998

L. Hingstman
L.F.J. van der Velden

Maart 1999

 NIVEL
bibliotheek

drieharingstraat 6
postbus 1568
3500 bn utrecht
T 030 2 729 614/615
F 030 2 729 729

NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg)
Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030 - 2729700

Het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de gezondheidszorg.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten alsmede het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

INHOUD

	pag.
1. INLEIDING	5
2. AANTAL ERGOTHERAPEUTEN	7
3. SAMENSTELLING BEROEPSGROEP	9
4. INSTELLINGEN/PRAKTIJKEN	14
5. SPREIDING EN DICHTHEID	15
6. WENSEN EN TOEKOMST	19
7. PAS AFGESTUDEERDE ERGOTHERAPEUTEN	20
8. SAMENVATTING	23

1. INLEIDING

Het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) beschikt over een aantal registraties van beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg (huisartsen, verloskundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten en kinderartsen). Het Registratieproject ergotherapeuten wordt gefinancierd door de Nederlandse Vereniging voor Ergotherapie (NVE) en is eind 1995 van start gegaan met de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de NVE en het NIVEL.

Het doel van het registratieproject is een periodieke gegevensverzameling en rapportage over het aanbod van ergotherapeuten in Nederland. In het project zijn een tweetal registraties opgenomen, te weten de registratie van 'werkzame ergotherapeuten' en de registratie van 'nog niet werkzame ergotherapeuten'.

Registratie van 'werkzame ergotherapeuten'

Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel ergotherapeuten zijn er in Nederland werkzaam?
- wat is de leeftijdsopbouw van alle praktiserende ergotherapeuten?
- wat is de in- en uitstroom onder de groep werkzame ergotherapeuten?
- in welk type instelling/praktijk zijn ergotherapeuten werkzaam?
- in welk werkveld zijn ergotherapeuten werkzaam?

- hoe is de spreiding en dichtheid van de beroepsgroep over Nederland?

Belangrijke gegevensbronnen, waaruit het Registratieproject Ergotherapeuten zijn informatie verkrijgt, zijn de Nederlandse Vereniging voor Ergotherapeuten (NVE) en de opleidingen. Daarnaast worden alle werkzame ergotherapeuten om de twee jaar schriftelijk geënquêteerd. De eerste peiling vond plaats in 1996. De respons bedroeg toen 98%. De respons op de tweede peiling in 1998 was wat lager (90%).

Gezien de opzet van het registratiesysteem van werkzame ergotherapeuten kunnen, in het licht van achteraf uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet 'bevrozen', hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten.

Registratie van 'pas afgestudeerde ergotherapeuten'

Onder de groep 'pas afgestudeerde ergotherapeuten' wordt verstaan diegenen die de opleiding tot ergotherapeut hebben voltooid maar (nog) niet werkzaam zijn als ergotherapeut en daartoe de plannen niet hebben opgegeven. De gegevens worden verkregen via een enquête die jaarlijks op peildatum (1 januari) wordt gehouden onder alle ergotherapeuten die de opleiding in de daaraan voorafgaande 2 jaren hebben voltooid en/of in een vorige peiling te kennen hebben gegeven dat zij (nog) geen vaste werkkring hebben gevonden en nog op zoek zijn naar werk. Voor de peiling 1998 zijn alle ergotherapeuten die in

1996 en 1997 zijn afgestudeerd schriftelijk geënquêteerd. De respons op deze enquête bedroeg 85%. Ergotherapeuten die vrijwel gelijk na het afstuderen met de werkzaamheden zijn gestart, zijn opgenomen in de eerder beschreven registratie van werkzame ergotherapeuten.

2. AANTAL ERGOTHERAPEUTEN

Aantal en groei

Op 1 januari 1998 worden door 1.850 gekwalificeerde ergotherapeuten in Nederland ergotherapeutische werkzaamheden verricht (tabel 1). Ten opzichte van de vorige peiling in 1996 is het aantal ergotherapeuten met circa 200 gestegen, ofwel een groei van 12%.

Tabel 1: Aantal werkzame ergotherapeuten¹ vanaf 1980, per 1 januari

Jaar	Aantal
1980	580
1985	860
1990	1.180
1991	1.210
1992	1.310
1993	1.370
1994	1.510
1995	1.575
1996	1.650
1997	1.750
1998	1.850

¹ De aantallen voor de jaren 1996 en 1998 zijn gebaseerd op gegevens uit de NIVEL-registratie van Ergotherapeuten, waarbij via extrapolaties rekening is gehouden met de non-respons. De aantallen voor de overige jaren zijn grotendeels gebaseerd op schattingen op basis van organisatiegraad bij de NVE en de beroepsdeelname.

In- en uitstroom

Vanaf 1995 is zowel de instroom als de uitstroom iets toegenomen (tabel 1). Echter, gerelateerd aan het aantal werkzame ergotherapeuten zijn, in zowel het intreedpercentage als het uittreedpercentage, geen grote veranderingen waargenomen.

Tabel 2: Aantal ergotherapeuten dat jaarlijks start met werken of de werkzaamheden neerlegt vanaf 1995

	Aantal werk- zamen (per 1-1)	Aantal intreders (t/m 31/12)	Intreed- percen- tage	Aantal uitreders (t/m 31/12)	Uittreed- percen- tage
1995	1.575	152	9,6%	77	4,9%
1996	1.650	180	10,9%	80	4,8%
1997	1.750	185	10,6%	85	4,9%

In 1997 zijn 185 ergotherapeuten gestart met hun werkzaamheden binnen de ergotherapie. Overigens bestaat deze groep voor het grootste deel uit ergotherapeuten die recent zijn afgestudeerd.

De uitstroom wordt in de plaats veroorzaakt doordat ergotherapeuten een geheel andere functie buiten de ergotherapie zijn gaan vervullen (tabel 3). Daarnaast worden ook de gezinsomstandigheden relatief vaak genoemd als reden om te stoppen. Uitstroom in verband met pensionering of vervroegde uittreding speelt daarentegen nog nauwelijks een rol.

Tabel 3: Relatieve verdeling van de reden waarom men gestopt is met werken, vanaf 1995

	Ander beroep	Pensioen VUT	Ziekte	Gezins- omstandig- heden	Overig	Totaal
1995	35,3%	0,0%	17,6%	29,4%	18,1%	100,0%
1996	46,9%	0,0%	6,3%	21,9%	24,9%	100,0%
1997	25,9%	0,0%	17,3%	28,4%	28,4%	100,0%

3. SAMENSTELLING BEROEPSGROEP

Geslacht

Het beroep van ergotherapeut wordt voornamelijk uitgeoefend door vrouwen. Het aandeel mannen onder de werkzame ergotherapeuten bedraagt in 1998 bijna 8% en is de afgelopen jaren nauwelijks toegenomen.

Leeftijd

De beroepsgroep ergotherapeuten kenmerkt zich door een relatief jonge leeftijdsopbouw. Circa 33% is jonger dan 30 jaar. Dit aantal is aanmerkelijk hoger dan bijvoorbeeld bij fysiotherapeuten, waar slechts 8% van de werkzame beroepsbeoefenaren jonger is dan 30 jaar. De gemiddelde leeftijd van ergotherapeuten is 34,5 jaar.

Tabel 4: Leeftijdsofbouw van werkzame ergotherapeuten naar geslacht per 1 januari 1998 (betreft het aantal ergotherapeuten op populatieniveau)

Leeftijd	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 25	6	3,8	167	8,9	173	9,3
25-29	19	13,1	415	24,3	433	23,4
30-34	31	21,5	428	25,1	459	24,8
35-39	33	23,1	258	15,1	292	15,8
40-44	28	19,2	188	11,0	216	11,7
45-49	22	15,4	165	9,7	187	10,1
50-54	3	2,3	70	4,1	73	4,0
55-59	2	1,5	13	0,8	16	0,8
> 59	-	-	1	0,1	1	0,1
Totaal	144	100,0	1.706	100,0	1.850	100,0

Werkveld

Circa 12% van de ergotherapeuten heeft twee of meer functies binnen de ergotherapie. Als alleen rekening wordt gehouden met de functie waarin men het meeste aantal uren werkzaam is ('hoofdwerkveld'), dan blijkt dat per 1 januari 1998 relatief gezien de meeste ergotherapeuten werkzaam zijn in verpleeghuizen (32,5%) en revalidatiecentra (26,5%). Er zijn overigens in de periode 1996-1998 geen grote verschuivingen geweest in de relatieve verdeling.

Tabel 5: Relatieve verdeling van het aantal werkzame ergotherapeuten naar 'hoofdwerkveld'¹, per 1 januari 1996 en 1998

	1996	1998
Intramuraal		
- verpleeghuis/verzorgingshuis	33,9%	32,5%
- revalidatiecentrum	27,9%	26,5%
- ziekenhuis ²	13,5%	14,5%
- psychiatrische instelling	5,6%	4,7%
- instelling verstandelijk gehandicapten	2,7%	2,6%
Extramuraal		
- vrijgevestigd	1,6%	1,4%
- dagverblijf/activiteitencentrum	1,5%	1,8%
- scholen (bijzonder onderwijs)	1,7%	2,3%
- overig (thuiszorg, WVG, GGD, ZVN etc.)	7,8%	8,2%
Overig	3,4%	5,6%
Totaal	100,0%	100,0%

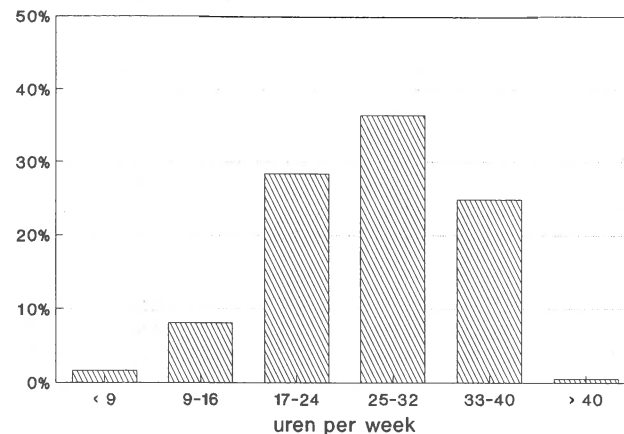
¹ 'Hoofdwerkveld' is het werkveld waar men het meeste aantal uren per week werkzaam is.

² Inclusief psychiatrische afdeling in algemene en academische ziekenhuizen.

Omvang werkzaamheden

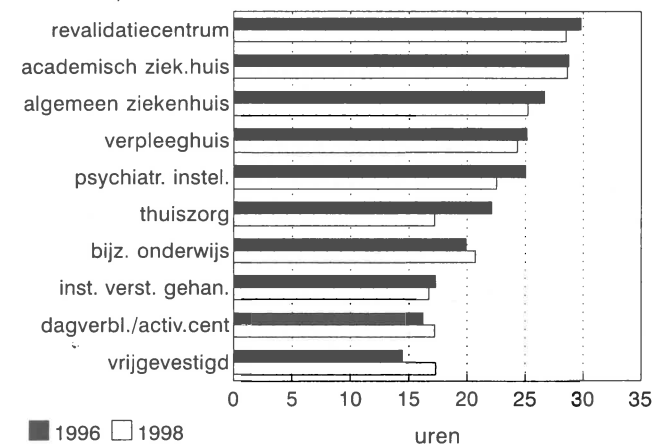
In 1998 zijn de ergotherapeuten gemiddeld 28 uur per week werkzaam. De vrouwelijke ergotherapeuten werken gemiddeld minder uren per week (28 uur) dan de mannen (32 uur). Uit figuur 1 blijkt dat het grootste deel (36%) van de ergotherapeuten 25-32 uur per week werkzaam is.

Figuur 1: Gemiddelde omvang van de werkweek van ergotherapeuten, per 1 januari 1998

Als vervolgens voor de onderscheiden werkvelden wordt gekeken naar de duur van de gemiddelde werkweek in de onderscheiden werkvelden, dan zijn er aanzienlijke verschillen. Zowel in 1996 als in 1998 blijken de ergotherapeuten in de revalidatiecentra en de academische ziekenhuizen gemiddeld de meeste uren per week werkzaam te zijn (28 à 29 uur per week). Daarentegen werken de ergotherapeuten werkzaam in een instelling voor verstandelijk gehandicapten, een dagverblijf of activiteitencentra en in de vrijgevestigde praktijk ongeveer 17 uur per week.

Figuur 2: Gemiddeld aantal uren die ergotherapeuten werkzaam zijn per type instelling/praktijk in 1996 en 1998

Aantal jaren werkzaam

Van 1.850 werkzame ergotherapeuten in Nederland is 28% in de afgelopen vijf jaar gestart met de werkzaamheden als ergotherapeut. Circa 17% is reeds meer dan 20 jaar werkzaam als ergotherapeut. Gemiddeld is de huidige groep ergotherapeuten 11 jaar in het vak werkzaam.

Opleidingsinstituut

Van de huidige groep werkzame ergotherapeuten heeft 65% de opleiding ergotherapie in Amsterdam (en directe omgeving in vroeger jaren) gevolgd. Uit de Limburgse opleiding (Heerlen/Hoensbroek is 32% afkomstig en de overige 3% heeft de opleiding in het buitenland voltooid.

Lidmaatschap NVE

Per 1 januari 1998 is 62% van de werkzame ergotherapeuten lid van de NVE.

4. INSTELLINGEN/PRAKTIJKEN

Per 1 januari 1998 zijn de 1.850 werkzame ergotherapeuten in 750 instellingen/praktijken werkzaam. Gegeven het feit dat 12% van de ergotherapeuten twee of meer werkplekken/functies heeft, zijn er totaal in Nederland 2.100 werkplekken/functies binnen de ergotherapie. Vergeleken met 1996 (1.850 functies) is het aantal functies met 14% toegenomen.

Tabel 6: Absolute en relatieve verdeling van functies en fte naar werkveld in 1998

	1996		1998	
	abs	%	abs	%
Intramuraal				
- Verpleeghuis/verzorgingshuis	371	31,9	437	31,5
- Revalidatiecentrum	346	29,7	385	27,7
- Ziekenhuis	163	14,0	207	15,0
- Psychiatrische instelling	61	5,2	60	4,3
- Instelling verstandelijk gehandicapten	25	2,1	26	1,9
Extramuraal				
- Vrijgevestigd	19	1,6	19	1,4
- Dagverblijf/activiteitencentrum	16	1,4	21	1,5
- Scholen (bijzonder onderwijs)	17	1,5	27	2,0
- Overig (thuiszorg, WVG, GGD, ZVN etc.)	93	8,0	116	8,3
Overig	53	4,6	82	5,9
Totaal	1.164	100,0	1.386	100,0

Binnen de ongeveer 750 instellingen/praktijken waarin ergotherapeuten werkzaam zijn bedraagt het totaal aantal volledig bezette arbeidsplaatsen 1.386. Dit aantal ligt 16% hoger dan in 1996.

Als vervolgens wordt gekeken naar het aantal ergotherapeuten per instelling naar werkveld, dan blijkt dat deze in de revalidatiecentra verreweg het grootst (tabel 7). Het gemiddeld aantal ergotherapeuten in de revalidatiecentra bedraagt 9,5.

Tabel 7: Gemiddelde omvang van het aantal ergotherapeuten per instelling naar werkveld in 1998

Intramuraal	
- Verpleeghuis/verzorgingshuis	2,1
- Revalidatiecentrum	9,5
- Ziekenhuis	2,9
- Psychiatrische instelling	1,8
- Instelling verstandelijk gehandicapten	1,3
Extramuraal	
- Vrijgevestigd	1,1
- Dagverblijf/activiteitencentrum	1,3
- Scholen (bijzonder onderwijs)	1,6
- Overig (thuiszorg, WVG, GGD, ZVN etc.)	1,6
Overig	1,4
Totaal	2,4

5. SPREIDING EN DICHTHEID

Op 1 januari 1998 bedraagt het gemiddelde aantal inwoners per fte ergotherapeut 11.297. Vergeleken met 1996 (12.987) is het gemiddelde gedaald. Overi-

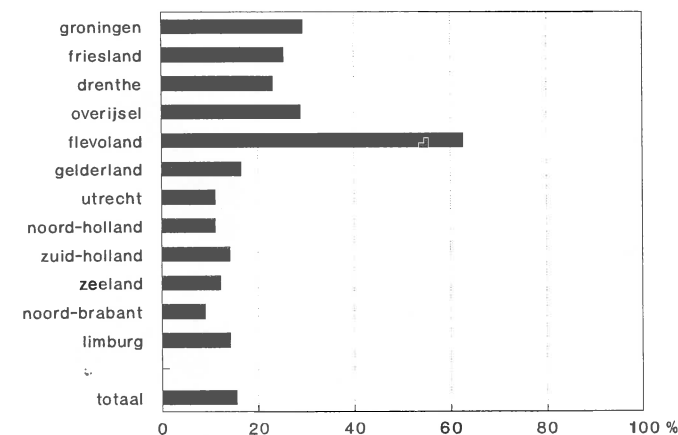
gens zijn er nog steeds grote regionale verschillen in ergotherapeutendichtheid.

Tabel 8: Aantal ergotherapeuten, fte en gemiddeld aantal inwoners per fte naar provincie, per 1 januari 1998

Provincie	Aantal ergotherapeuten	Fte	Inwoners per fte
Groningen	92	65	8.585
Friesland	65	45	13.667
Drenthe	38	24	19.208
Overijssel	151	107	9.888
Flevoland	18	10	28.200
Gelderland	241	159	11.862
Utrecht	171	107	10.084
Noord-Holland	467	312	7.933
Zuid-Holland	413	268	12.481
Zeeland	40	23	16.000
Noord-Brabant	241	152	15.158
Limburg	156	103	11.029
Totaal	2.100	1.378	11.297

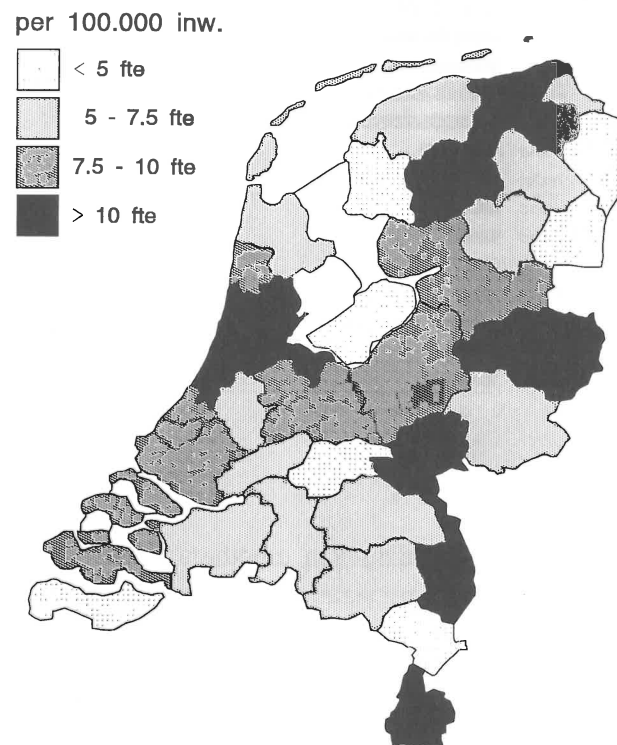
In de afgelopen twee jaar is het aantal ergotherapeuten met name toegenomen in de provincie Flevoland (figuur 3).

Figuur 3: Procentuele groei van ergotherapeuten in de periode 1996-1998 per provincie

De regionale spreiding van ergotherapeuten is, gezien de werkvelden waarin ergotherapeuten werkzaam zijn, sterk afhankelijk van de lokatie van (grote) intramurale instellingen. Dit zien we deels vertaald in figuur 4, waarin de ergotherapeutendichtheid op COROP-niveau in beeld wordt gebracht.

Figuur 4: Bevolking per fte ergotherapeut op COROP-niveau, per 1 januari 1998

De figuur laat zien binnen welke regio's van de verschillende provincies het zwaartepunt ligt in het aanbod van ergotherapeutische zorg. Zo blijken ten opzichte van de omvang van de bevolking relatief veel ergotherapeuten werkzaam te zijn in westelijk Groningen, zuidoost-Friesland, IJmond, Haarlem, regio Amsterdam, de Gooi- en Vechtstreek, Arnhem/Nijmegen, Oostelijk Overijssel en Noord- en Zuid-Limburg. Van een minder hoog voorzieningenniveau is, wat betreft de ergotherapeutische zorgverlening, vooral sprake in de volgende regio's: Zuidwest-Friesland, Oost-Groningen, Zuidoost-Drenthe, Flevoland, Zuidwest-Gelderland, Zeeuws-Vlaanderen en Midden-Limburg.

6. WENSEN EN TOEKOMST

Werkveld

Als aan alle werkzame ergotherapeuten de vraag wordt voorgelegd of men wellicht in een ander type instelling/praktijk zou willen werken, dan blijkt dat 73% geen verandering ambieert.

Aantal fte en uren per week

Met betrekking tot het aantal fte per week blijkt dat 76% geen verandering wil. Ongeveer 10% zou meer fte willen gaan werken en 19% minder fte. De ergotherapeuten die een uitbreiding willen van hun aanstelling werken momenteel gemiddeld 0.57 fte per week, maar willen het liefst gemiddeld 0.75 fte gaan werken. Degenen die een reductie willen, werken momenteel 0.84 fte en willen het liefst gemiddeld

0.65 fte gaan werken. De reden om minder fte te willen werken hangt vooral samen met privé-omstandigheden; 85% noemt dit als belangrijkste reden.

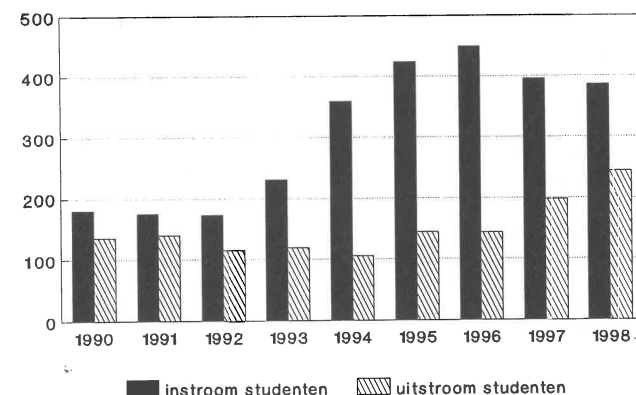
Als aan alle ergotherapeuten wordt gevraagd tot welke leeftijd men - rekening houdend met hun financiële mogelijkheden - zou willen werken als ergotherapeut, blijkt dat 12% voor hun 50^e jaar het liefst zou willen stoppen en 28% tussen hun 50^e en 60^e jaar.

7. PAS AFGESTUDEERDE ERGOTHERAPEUTEN

Instroom en uitstroom

Uit figuur 5 blijkt dat de instroom in de opleiding in de periode 1992-1996 is toegenomen van 175 per jaar tot rond de 450. Daarna is de instroom gedaald tot 390 in 1998. De toegenomen instroom is deels het gevolg van het verhogen van de numerus fixus in 1994. De uitbreiding van de opleidingscapaciteit is onder andere gerealiseerd met behulp van een nieuwe derde opleidingslocatie voor ergotherapie die in 1994 in Rotterdam van start is gegaan.

Figuur 5: In- en uitstroom van de opleiding ergotherapie per jaar van 1990

Werkzaamheden

Een groot deel (80%) van de pas afgestudeerde ergotherapeuten is één jaar na afstuderen werkzaam.

Van de groep ergotherapeuten die in de periode 1995-1997 is afgestudeerd en op 1 januari 1998 werkzaam is als ergotherapeut is het grootste deel werkzaam in verpleeghuizen (38%).

Tabel 9: Relatieve verdeling van het aantal werkzame ergotherapeuten naar *belangrijkste* werkveld, per 1 januari 1998

	Afgestudeerd 1995-1997	Alle werkzame ergotherapeuten
Intramuraal		
- verpleeghuis/verzorgingshuis	38,3	32,5
- revalidatiecentrum	24,5	26,5
- ziekenhuis	16,5	14,5
- psychiatrische instelling	3,8	4,7
- instelling verstandelijk gehandicapten	3,2	2,6
Extramuraal		
- vrijgevestigd	0,3	1,4
- dagverblijf/activiteitencentrum	1,2	1,8
- scholen (bijzonder onderwijs)	1,8	2,3
- overig (thuiszorg, WVG, GGD, ZVN etc.)	5,0	8,2
Overig	5,3	5,6
Totaal	100,0	100,0

Werkzoekenden

Van de 73 afgestudeerden uit 1996 en 1997, die op 1 januari 1998 niet als ergotherapeut werkzaam zijn, is 48% actief op zoek naar werk als ergotherapeut. het grootste deel hiervan wil een part-time baan binnen de intramurale sector.

Niet werkzaam binnen ergotherapie

Circa 10% van de afgestudeerden uit 1996 en 1997 is op 1 januari 1998 niet werkzaam als ergotherapeut en is op dit moment niet op zoek naar een baan binnen de ergotherapie. Een groot deel van hen is reeds in een ander beroep werkzaam.

8. SAMENVATTING

Ter afsluiting van deze brochure de voornaamste bevindingen uit de (eerste) peiling in het kader van de *Registratie ergotherapeuten*, per 1 januari 1998:

- Op 1 januari 1998 zijn er 1.850 ergotherapeuten in Nederland werkzaam.
- Het aandeel vrouwen binnen de beroepsgroep ergotherapeuten bedraagt 92%.
- De gemiddelde leeftijd van werkzame ergotherapeuten is 34 jaar, 73% is jonger dan 40 jaar.
- Ergotherapeuten zijn werkzaam in 750 instellingen/praktijken in Nederland.
- Het merendeel (59%) van alle ergotherapeuten is werkzaam in verpleeghuizen/verzorgingshuizen of revalidatiecentra.
- Het aandeel ergotherapeuten dat extramuraal werkzaam is, is tot 1998 opgelopen tot 14%.
- Ergotherapeuten zijn gemiddeld 28 uur per week werkzaam, het grootste deel (36%) werkt 25 tot 32 uur per week.
- Noord-Holland kent het laagste aantal inwoners per werkzame ergotherapeut (7.933) tegenover een landelijk gemiddelde van 11.297 inwoners per ergotherapeut.
- De instroom in de opleiding ergotherapie is in de periode 1990-1998 meer dan verdubbeld, van 175 tot meer dan 400 per jaar.
- Binnen één jaar na afstuderen blijkt 80% van de ergotherapeuten een baan als ergotherapeut te hebben gevonden.